

Synpunkter på förslag till ämnesplan i moderna språk avseende Gy 2011 (dnr 2009:535)

Skolinspektionen har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslag till ämnesplan i moderna språk. Synpunkterna i detta yttrande kommer främst att fokusera på områden som har relevans utifrån Skolinspektionens uppdrag. En viktig utgångspunkt är huruvida den föreslagna ämnesplanen är tillräckligt vägledande och styrande för undervisningen samt huruvida den utgör ett användbart verktyg för lärarna när det gäller att bedöma kunskapsutveckling och resultat. Vidare är det av stor vikt att ämnesplanen och de kunskapskrav som finns däri ska vara tydliga samt lätta att förstå och tolka för såväl rektorer, lärare, elever och föräldrar.

Detta yttrande är inriktat på tre huvudsakliga områden där Skolinspektionen anser att det behövs förtydliganden eller ändringar. Dessa är ämnesplanens struktur, vissa begrepp samt progressionen mellan olika nivåer samt mellan betygssteg inom nivåerna.

Eftersom grundskolan och gymnasieskolan tillämpar ett gemensamt stegsystem om sju steg kopplat till det europeiska ramverket har Skolinspektionen även läst Skolverkets remissversion av kursplanen i moderna språk i grundskolan. Även om grundskolans kursplan inte ska kommenteras i detta yttrande kommer vissa skillnader mellan grundskolans kursplan och gymnasieskolans ämnesplan att beröras. Exempelvis börjar grundskolans kursplan med kunskapskraven för betyget E för att sedan ange kraven för betygen C och sist A medan man beträffande gymnasieskolans ämnesplan anger kunskapskraven för de olika betygen i motsatt ordning. Vilken av dessa båda varianter som är att föredra har Skolinspektionen ingen bestämd uppfattning om även om en utgångspunkt

med tanke på progressionen kunde vara att börja med kraven för E för att sedan ange kraven för C och slutligen A. I vart fall vore det lämpligt om samma ordning gällde i såväl grundskolan som gymnasieskolan.

När det gäller avsnittet "ämnets syfte" anser Skolinspektionen att det är positivt att den kommunikativa delen lyfts fram. Fjärde styckets sista mening avslutas med "att använda olika strategier". Det är oklart vilka strategier som avses och till vad de ska användas.

Under rubriken "mål för undervisningen i ämnet är att eleven ska utveckla" anges sex punkter med olika förmågor som eleven ska utveckla. Skolinspektionen noterar att Skolverket har använt sig av begreppet "förmåga" i stället för "kunskap". Skolinspektionen förordar att punkterna inte numreras eftersom läsaren lätt kan bibringas den uppfattningen att punkterna är inbördes rangordnade.

Under varje nivå i avsnittet "Centralt innehåll" anges underrubrikerna "produktion och interaktion" samt "reception". Dessa begrepp försvårar förståelsen för innehållet. Enligt Skolinspektionens mening är det mer ändamålsenligt att använda sig av mer lättolkade begrepp eller att i vart fall förklara betydelsen av de föreslagna begreppen. Under nämnda rubriker finns ett antal korta fraser som exempelvis "instruktioner, anvisningar och meddelanden som rör konkreta handlingar" och "meddelanden, instruktioner, beskrivningar och berättelser i tal och skrift med bildstöd samt via olika medier om konkreta vardagssituationer och genom till exempel sånger, dramatiseringar och dialoger". Dessa fraser behöver förtydligas eftersom eleverna ska kunna förstå vad som anges i ämnesplanen.

Angående betygsstegens progression och kravnivåerna för de olika betygen vill Skolinspektionen lyfta följande. I förslaget är det svårt att se en tydlig progression mellan olika nivåer i ämnet och mellan olika betygssteg utan en djupgående semantisk analys. Med tanke på den nya betygsstrukturen är det synnerligen viktigt att ha tydliga kunskapskrav och en tydlig progression mellan betygsstegen och nivåerna. Det går inte att utan närmare förklaring utgå från att lärare har en gemensam tolkning av vad ord och fraser som till exempel "berätta", "reflektera", "un-

dersöka", "enkla sammanhang", "visst flyt", "förstå huvudsakligt innehåll" betyder eller hur de ska tolkas. Ett annat exempel är "löser ofta språkliga svårigheter med hjälp av varierande strategier som stödjer kommunikationen". Vidare är det svårt att veta vad det är för skillnad mellan att reflektera över något och att berätta om något eller vad är det för skillnad mellan att säga något om och berätta något om.

Skolinspektionen befarar att det föreligger en betydande risk för att de föreslagna bedömningskriterierna inte skulle bidra till en likvärdig bedömning eller betygssättning.

Vad gäller betygsstegen ska ett par exempel från nivå sju lyftas fram när det gäller skillnaden mellan betygen A och C. Om man inte visste svaret skulle det nog för de flesta vara svårt att veta vilket som motsvarar det högre betygssteget av följande två skrivningar: "att uttrycka sig muntligt med tydligt och naturligt uttal och intonation" eller "att uttrycka sig med mycket gott uttal, naturlig intonation och flyt". På samma nivå anges för de olika betygsstegen att eleven har viss kunskap, kunskap samt goda kunskaper om litteratur och annan fiktion. Skolinspektionen anser att det skulle vara bättre med en enhetlig terminologi som tydligt särskiljer de olika betygsstegen.

För att fler elever ska kunna nå skolans kunskapsmål ska målstrukturen göras tydligare för såväl lärare som elever. Preciserade mål och kunskapskrav i styrdokumentet är en förutsättning för likvärdig undervisning och bedömning. Erfarenheten av tillsyn är att kunskapen bland lärare om kursplaner och läroplaner många gånger är bristfällig, sannolikt delvis beroende på att styrdokumentet är svårtolkade. Som nämnts inledningsvis är det av stor betydelse att lärarna får ett redskap som är tydligt, inte minst mot bakgrund av att betyg och bedömningar ska kunna motiveras för eleverna. Enligt Skolinspektionens uppfattning är ämnesplanen i sin nuvarande utformning inte tillräckligt tydlig och bör därför ses över med beaktande av vad som angetts ovan.

På Skolinspektionens vägnar

Marie-Helène Ahnborg
Inspektionsdirektör

Anette Nybom
Avdelningschef

I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Ingegärd Hillborn, enhetschefen Elisabeth Ahlgren och undervisningsrådet Ingela Gullberg deltagit. Föredragande har varit utredaren Mårten Olsson.